

KONTZILIAZIOAREN ALDE

Herri esperimentu bat abiatu dute Beasainen, inguru hurbilean eragiteko

 JENDARTEA / Maider Iantzi Goienetxe

Beasainen berdintasunean bizi” leloarekin garratzen ari diren Herrilab-en proiektu pilotuak adar ezberdinak ditu eta horien artean otsailean merkatariekin egindakoak izan du hedapenik handiena. 35 merkatarik arratsaldeko ordutegia aurreratu dute: 17.00etan zabaldu eta 20.00etan itxi beharrean, 16.00etan ireki eta 19.00etan jaitsi dituzte pertsonak.

Gustura daude. Batzuek diote 16.00etan ez dela hainbeste jende etortzen; besteek, animatzen hasi direla. Baten batek aipatu du 19.00etan itxi ordez 19.30ean ixtea hobea litzatekeela. «Inkestak egin dizkiegu merkatariei zein erosleei. Orain horiek aztertu eta etorkizunari

begira zer neurri har ditzakegun ikusi behar dugu», azaldu dio Leire Artola alkateak GAUR8ri.

Orokorrean, balorazioa «oso ona» dela baieztatu dute herri laborategi honen parte diren guztiek. Hasteko, funtsezkoa iruditzen zaie eragile ezberdina elkarlanean aritzeko bildu izana: erakundeak, merkatariek,

ikastetxeak, elkarteak, enpresak eta herritarrak. Seme-alaba, adinoko edo mendekoen zaintzan eta etxeko arduretan gizon-emakumeek modu orekatuan parte hartzea da helburua, baita bakoitzak bizitzeko eta bere burua zaintzeko denbora gehiago izatea ere. Izan ere, 19.00etatik 20.00etarakoa ordu bat da, bai-

Argi optikaren ataria, «Beasainen berdintasunean bizi» kanpainako kartelarekin. Jaizki FONTANEDA / FOKU

na ordu garrantzitsua. Lehenago afaltzeko aukera ematen du, lasaia egoteko, kirola egiteko, aisialdiaz gozatzeko...

2017an Gipuzkoako Aldundiak eta Beasaingo Udalak lankidetzaz hitzarmen bat sinatu zuten kontziliazio erantzunkidea sustatzeko. Itun horren baitan azterketa sakonak egin ziren, batik batik merkataritzaren, industriaren, hezkuntzaren eta elkarleen ikuspegitik. Eragile horiekin talde motor bat osatu eta ekintza plana jarri zen martxan.

BEASAINDIK HARAGO

Merkataritzaren arloan, eredu izan dituzte Kataluniako Salsona eta Cardona. Herri horiek pandemian hasi ziren ordutegi berriarekin eta 19.00etatik 20.00etarako ordu hori bakoitzak nahi zuenerako erabiltzeko zer garrantzi zuen ikusi zuten. Gainera, frogatu zuten orokorrean ez zekarrela erosketak eta fakturazioa murrizterik.

Beasainek 14.000 biztanle inguru ditu, elkartegintza aberatsa du eta industriak pisu handia du eskualdean. Esperimenturako baldintza egokiak betetzen dituelako hautatu zuten lagin gisa. Miren Elgarresta Foru Aldundiko Berdintasun zuzendariak azaldu duenez, zabaltzeko bakoitzak du Herrilabek. Udazken aldera, emaitza guztiak baloratzean, aztertuko dute zein esperientzia aplikatu ditzaketen beste herrietan.

Aktibatze fase honetan, hiru gako ikusten ditu kontziliazio erantzunkidea lortzeko: «Sentsibilizatzea, komunikatzea eta herritarrek parte hartzea».

MERKATARIEN BEHARRAK

Ainhua Arce Argi optikaren jabea da. Neguan ordutegi murriztua eduki ohi dute, 19.30ean ixten dute, beraz, «ez da sekula-

ko aldaketa izan». Ideia ona iruditu zitzaion lana aurreratzea, bereziki jendea merkatarien to- kian jartzera eta pentsatzera bultzatzeko, ohar dadin haiek ere eskubidea eta beharra dute- la aldaketa txikiren bat egiteko eta bizitzeko denbora gehiago izateko. «Hala esplikatuta beze- roek ulertzen dute».

19.00etatik 20.00etarakoa ordu bat da, baina ordu garrantzitsua. Lehenago afaltzeko aukera ematen du, lasaiago egoteko, kirola egiteko, aisialdiaz gozatzeko...

Ainhoa Arce, optikaria: «Gure ordutegia beti izan da txarra. 20.30 arte ez naiz iristen etxera eta tarte txikia izaten dut haurrekin egoteko. Ordutegi berriarekin gehiago egoten naiz»

Ainhoa Arce, Argi optikaren jabea. Jaizki FONTANEDA | FOKU

Optikariak ez du uste ordutegi aldaketagatik jendea gehiago jo- anen denik berandu ixten duten saltoki handietara. Saltoki txi- kietan beste zerbitzu bat bila- tzen dutelako bezeroek, arreta pertsonalizatuago bat, hurbila- goa. Hori eskaintzen dute beste- en aldean.

«Aldaketak ondo iruditzen zaizkiela komentatzen dute. Ba- da jendea arratsaldean lan egiten duena eta berandu etortzen de- na. Ordutegi barnean etor ba- daiteke primeran eta bestela be- rarekin gelditzen gara».

Otsaila ez da hilabeterik jen- detsuena. Horrexegatik aukera- tu zuten martxan jartzeko. Mer- katari batzuek uste dute udan gehiago kostako dela ordutegi honi eustea, jendea beranduago ibiltzen baita. Kontzientziazio lana egin behar dela defendatu du Arcek. Oreka bilatu. 19.00ak arte ez daki, baina 19.30 arte ziu- rrenik jarraituko du.

«Gure ordutegia beti izan da txarra. 20.30 arte ez naiz iristen etxera. Dutxa, afaria... tartetxo txikia izaten dut haurrekin ego- teko eta estres bat izaten da. Or- dutegi berriarekin etxean gehia- go egoten naiz, gusturago,

lasaiago. Lehentxeago ailega- tzen naiz eta ez dut korrika eta presaka ibili behar. Alde horre- tatik aldaketa sumatzen dut». Eguerdian hainbesteko tartea edukita, hori murriztu eta arra- tsaldean lehenago itxi dezakete- la pentsatzen du.

«Nire kasuan hurrek 10 eta 12 urte dituzte eta gure arreta behar dute. Aurrera begira, gu- rasoak ere hor daude. Ez da ba- karrik umeak dauzkagunentzat, guraso helduak dauzkatenen- tzat ere bada». Norbere burua- rentzat ere bai. Horregatik ere parte hartu du, bizitzeko eskubi- dearen alde. Arratsaldea da jen- de gehiena libreago dagoen par- tea eta familia edo lagunekin egoteko aukera ematen du.

LEHENENGO DEIA, AITARI

Hezkuntzaren adarrari dagokio- nez, ikastetxeetan umea gaixo- tu delako edo oharren bat ema- teko, aita duten familietan lehendabiziko deia berari egiten hasi dira amari egin beharrean, genero rolak hautsi nahian. Hi- ru zentro batu dira egitasmora. Tartean Murumendi.

Arrate Leunda bertako ikaske- taburua da. Balantze ona egiten

BIZI ITXAROPENEAN SENDO,
BAINA JAIOTZETAN BAXU

Pandemia garai honetan ere haurren zein adinekoen zaintzaren ardura ia beti emakumeen gain egon da. Ana Asla Asmube Beasaingo emakume taldeko kideak nabarmendu duenez, «bada garaia onartzeko erantzukizunek guztienak izan behar dutela. Denok inplikatu behar dugu gehiago. Etxe bakoitzean landu behar dira harremanak, baina instituzioek ere badute zer egina. Adibidez, familiei laguntza ekonomikoak ematen ahal dizkiete». Araba, Bizkai eta Gipuzkoako jaiotza tasa Europako bigarren baxuena da; aldiz, bizi itxaropena munduko handienetakoa. «Ez al da desorekatua? Denok dugu erronka bat: zer jendarte motatan bizi nahi dugun gogoetatzea», aldarrikatu du.

du. «Berriz etorri da gaia, baina gu aspaldi hasita gaude eta nabaritzen da atzetik egindako lana». Oroitzen du duela urte batzuk gehienbat amak etortzen zirela umeen bila zein bileretara. Garaiak aldatzen doaz eta aitek gero eta gehiago inplikatzan ari dira. Halere, hurbiltzen diren erdiak baino gehixeago amak dira oraindik. Hiru kasutik batean bi gurasoak etortzen dira eta gutxi batzuetan aita bakarrik.

«Ondo hartzen dute. Batzuetan esaten digute: ‘Niri deitu didazu, lanean nago, ama etxean dago’, eta guk: ‘Esango diozu bikotekideari?’. Gustatzen zaie aita kontuan hartzea, eurak ere inportanteak dira. Gurasoen foroetan sartzen saiatzen gara. Bada foro bat guraso elkartearena eta beste bat ekintza zehatzetarako, inauteriak antolatzeako kasu. Gehienbat emakumeek parte hartzen dute eta batzuetan arrotz sentitzen dira».

Aplikazio bat dute sakelakoaren bidez tutoreak familiarekin

harreman zuzena izateko. Bi guraso dauden kasuetan, biek jasotzen dute mezua eta bietako batek idazten badu biek irakur dezakete. Banandutako bikoteek aplikazio bera edo bakoitzak berea izateko aukera dute. Kasu hauetan ere biei deitzen diete eta behar izanez gero bi bilera egiten dira.

ERREFERENTEAK

«Haur Hezkuntzako umeak oraindik emozionalki amaren inguruan daude, murrizketak ere amek hartzen dituzte normalean. Etorkinen kasuan ere gehienetan gizonak kanpoan ari dira lanean eta emakumeak librexeago daude. Saiatzen gara ordutegiak malgutzen, arratsaldean zain gelditzen edo goizean lehentxeago hasten, biak etortzen badira aberatsagoa delako bilera», agertu du Leundak.

Ate irekiak egiten dituzte metodologia erakusteko, ez baita berdina kontatzea eta ikustea, eta gurasoek aukera dute umeak lanean ari direla etortzeko. «Goizetan eta arratsaldetan egi-

Duela urte batzuk gehienbat amak etortzen ziren ikastetxera. Garaiak aldatzen doaz eta aitek gero eta gehiago inplikatzan ari dira. Halere, hurbiltzen diren erdiak baino gehixeago amak dira oraindik. Hiru kasutik batean bi gurasoak etortzen dira eta gutxi batzuetan aita bakarrik.

Jaizki FONTANEDA / FOKU

ten ditugu saioak, aita pila bat etortzen dira eta pozik gaude. Batez ere hirugarren zikloan, aitari begira daude mutilak, erreferente dira».

Ikasleen informazioa jasotzeko aitaren ikuspuntua osagarria izaten da: «Amak gauza bat ikusten du eta aitek beste bat, bultzada ematen du gizarterantz. Aita ez dagoenean ere topatzen dute erreferentea: aitona, osaba... Aitonak asko inplikatzan dira. Zer pozik ikusten ditugun! Berria da, orain ari dira gozatzen bilobekin».

Gurasoentzat hitzaldiak ematen dituzte berdintasunaren inguruan. «Gizon moderno asko

dago, baina ez dira konturatzen guk ere behar dugula aisialdi pixka bat, lana eta umeez gain. Gaurko gurasook dena nahi dugu: lagunak mantendu, aisia, umeak, lana... Zainketa partekatzea da gakoa, umeak ez baitira gureak bakarrik».

Umeekin ere lan egiten dute, Haur Hezkuntzatik hasita Lanbide Heziketara. Adibidez, neskatok batek suhiltzaile izan nahi duela-eta, lagun batek «ezin duzu, neska zara» esaten badio, «nola ezetz?» sartzen dira. Handixeago direnean, tutoretzetan rolak puskatzen saiatzen dira. Etorkizun hurbilean beraiek izango dira guraso. Galtza puskatzean, «aitak josiko dizu», esaten diete.

Murumendin, Haur Hezkuntzako langile guztiak emakumezkoak dira; Lehen Hezkuntzan ere bai gehienak. «Zainketa guztietan emakumeak ari gara eta ez gara ailegatzen, beti presente daukagun gaia da kontziliazioarena. Orain gurasoak dauzkagu delikatu samar, laguntza beharrean», adierazi du ikasketaburuak.

Azpitarratu duenez, enpresetako ordutegiak malgutzea behar da. «Covid egoerak argi utzi du: gaixotzean zein gelditzen da umeekin? Nik 50 urte ditut. Lankide gazteak ikusten ditut ume txikiekin. Aita seietan sartu da lanera eta antolatu ezinik etortzen dira. Oraindik ere falta zaigu, gaurko aitek erreferente gehiegi ez zituzten. Baina ari dira. Indarra ematen badiegu, zainketan lekua uzten badiegu, gusturago sentitzen dira».

AMONAK

Ana Asla Asmube Beasaingo emakume taldeko kidea eta amona da. Bat dator Leundarekin malgutasunaren ideian. Duela 42 urte Beasaingo haur eskola sortzeko prozesuan parte

Arrate Leunda, Murumendiko ikasketaburua:
«Aitek gero eta gehiago inplikatzan ari dira.
Indarra ematen badiegu, zainketan lekua uzten
badiegu, gusturago sentitzen dira»

«Gaurko gurasook dena nahi dugu: lagunak mantendu, aisialdia, umeak, lana egin...
Zainketa partekatzea da gakoa, umeak ez
baitira gureak bakarrik»

hartu zuen. «Argi dugu ez dela haur aparkaleku bat, hezkuntza proiektu bat baizik. Baina ez du eskola egutegi eta ordutegia izan behar, ez dielako etxetik kanpo lan egiten duten gurasoen beharrei erantzuten. Asko zerbitzuetan ari dira; zeinek zaintzen ditu haurrak bitartean? Besteak txandaka ari dira kooperatibetan, goiz, arratsalde eta gauetz. Nor etorriko zaizu etxera txikiak zaintzera txandaka? Premia ugari dago eta lan arloan malgutasuna behar da».

Erantsi duenez, telelanak lagundu du hein batean, baina ez da konponbidea izan, enpresara konektatuta egon behar duelako langileak ordu batzuetan eta ezin duelako eskapo egin eta gerorako utzi inguruan dabilzan haurrei arreta eskaintzeko.

«Elkartekide askok gatzetatik sufritu izan dugu kontziliazio

Ana Asla, Asmube: «Gure seme-alabentzat apenas hobetu da egoera. Administrazio eta enpresek ez dute baliabiderik ematen. Hortaz, aitona-amonak ordezkaezinak gara»

«Neska-mutikoek bananduta ikasten genuenean diskriminazioez kontziente ginen. Gure alabek, ordea, lan aukera berak izango dituztela pentsatzen dute. Oker daude»

erantzunkidearen falta. Baina tristeena da, poliki-poliki neurriak hartzen ari diren arren, gure seme-alabentzat apenas hobetu dela egoera. Izurritearekin agerian gelditu da. Administrazio eta enpresek ez dute baliabiderik ematen lana eta familia uztartzeko. Hortaz, aitona-amonak ordezkaezinak gara».

Elkartean hainbat tailer eta talde dituzte martxan eta ez dute bat ere itxi behar izan konfi-

namenduagatik. «Baina harra-patuta gaude, batzuetan itota, nahiz eta gehienak jubilatuta egon. Zuloak tapatzen gabiltza eta ez dugu erraza batzea».

1953an jaio zen Asla. «Gure belaunaldian neska eta mutikoek bananduta ikasten genuen eta zeuden desberdintasun eta diskriminazioez kontziente ginen. Gure alabek, ordea, eskola mistoetan ikasi dutenez, unibertsitatera ere neska-mutilak iris-

ten direnez, ikasketak bukatzen dituztenean lan aukera berak izango dituztela pentsatzen dute. Eta nik uste oker daudela. Emakume eta gizonak ez dituzte lan aukera berdinak».

Arazoa hain denez konplexua, Udaletik harago joan behar dela uste du Asmubeko kideak, instituzio handiagoetara. «Hainbat frontetatik saiatu behar dugu arazoa konpontzen».

Herrilaben proiektua Beasainera etorri zenean itxaropen leihobat bat zabaldu zitzaizela kontatu du. «Eremu ezberdinetako eragileekin biltzeko eta mintzatzeko aukera bat da, eta erabakiak hartzekoa. Urrats txiki bat da, baina baikorra, batez ere gure inguruan eragin dezakegula. Eremu eta denbora jakin batean gauzatzen delako. Hasiera bat da eta ikusiko dugu nola jarraitu», adierazi du.

2018ko Martxoaren 8ko greban, amantalak zintzilik, emakumeek planto egiten zutela adierazteko. Aritz LOIOLA / FOKU

HAURREN OPORRETARAKO PROIEKTU BAT LANTZEN ARI DIRA ENPRESAK ETA FAMILIAK

Herrilabek hasieratik partekatu du bidea Beasaingo enpresa sektorearekin. Goieki Goierriko garapen agentzia talde eragilearen parte da eta kontziliazio erantzunkidearen aldeko estrategiak garatzen ari da sentsibilizazio ekintza, ikerketa eta hausnarketa tailerren bidez. Guraso elkarrekin, haurren oporraldirako proiektu experimental bat lantzen ari da, sasoi hori izaten baita gatazkatsuen bizitza eta lana uztartzeko. «Enpresetan eta udalerrian dauden baliabide, zerbitzu eta neurriak kontrastatu eta, emaitzetan oinarrituta, familien kontziliazio erantzunkidea lagunduko luketen hobekuntzak proposatzea da helburua», azaldu du Goiekik.

2021ean, azterketa bat egin zuen Herrilabek, Beasaingo enpresetan covidak izan zuen eragina, berdintasunerako politikak eta bateragarritasun erantzunkidea ezagutzeko. Parte hartu zuten enpresek batez beste 11 langile zituzten eta horietatik %39,5 ziren emakumeak. Ikusi zuten, telelana izan zen ezarritako berrikuntza nagusia. Kontziliaziorako maizen hartutako neurriak zigorrik gabe familiako larrialdietan lanpostua uzteko aukera, oporrak aukeratzeko malgutasuna eta sartu eta ateratzeko ordutegi malguak izan ziren.

